

Konsten att förespråka genom att jämföra

Det finns få nationalekonomiska läroböcker som gör anspråk på att framställa och jämföra olika ekonomiska teorier. *Contending Economic Theories* tar sig emellertid an denna uppgift. Författarna Richard D Wolff och Stephen A Resnick presenterar här tre ekonomiska perspektiv – neoklassisk teori, keynesianism och marxism. Syftet med denna framställning är onekligen att introducera marxismen för studenter i nationalekonomi, genom att ställa denna förklaringsmodell emot såväl keynesiansk som neoklassisk teori.

Wolff och Resnick tar tvivelsutan fasta på fördelen i den retoriska taktiken att definiera motståndarlägrets position. Även om författarnas text är en gedigen beskrivning av såväl neoklassisk som keynesiansk ekonomisk teori, så resulterar deras komparativa angreppssätt i ett politiserande av den ekonomiska teori som tycks dominera den nationalekonomiska disciplinen. Den kontemporärt dominerande ekonomiska teorin framställs därmed som en bland flera möjliga teoretiska positioner. På detta följer möjligheten att identifiera de ekonomiska teorier som sedan kontrasteras mot varandra. Genom det snäva urvalet av tre ekonomiska teorier, vilka framställs som de ”mest aktuella”, möjliggörs inte bara framskrivningen av författarnas teoretiska positionering, utan också exkluderandet av andra möjliga förklaringsmodeller. En bredare presentation av flera heterodoxa ekonomiska teorier, exempelvis feministisk eller institutionell teori, skulle därmed ha stärkt *Contending Economic Theories*

som pedagogisk lärobok, men då kanske på bekostnad av den mer propagerande ambitionen att lyfta marxistisk teori.

En tydlig förmån med att presentera olika ekonomiska teorier, vid sidan av urvalsprivilegiet, är möjligheten att definiera teoriernas gränser. Wolff och Resnick gör en tydlig åtskillnad mellan neoklassisk teori och keynesianism, samtidigt som de också lyfter fram dessa teories likheter. Troligtvis skulle många keynesianer ställa sig främmande till att klumpas ihop med neoklassiker, medan andra skulle ogilla att särskiljas från den neoklassiska skolan. Vidare skulle postkeynesianer troligtvis anse sitt bidrag vara såpass fundamentalt att det förtjänar att behandlas som en separat ekonomisk teori. På liknande sätt argumenterar vissa doktrinhistoriker (exempelvis Colander 2000) för att den utveckling som skett inom den ”moderna nationalekonomi”, exempelvis spelteori och reviderade jämviktsmodeller, i själva verket inneburit att det neoklassiska konceptet gått i graven. Här blir definitionsprivilegiet särskilt tydligt, eftersom Wolff och Resnick ägnar ett helt kapitel just åt att placera dessa utvecklingar inom neoklassicismen, med motivationen att teorins grundläggande premisser inte utmanats på djupet.

De premisser som används för att definiera dessa tre ekonomiska teories gränser – den teoretiska utgångspunkten, studieobjektet och den interna logiken – utgör också de specifika jämförelsepunkter som författarna använder för att ställa teorierna mot varandra. Enligt Wolff och Resnick antar neoklassicismen en sk humanistisk utgångspunkt. Detta innebär att individens nyttomaximerande anges som drivkraft för den optimering som sker i jämvikten mellan utbud och efterfrågan. Studieobjektet blir följaktligen marknadens aktörer och skapandet av jämvikt, vilket kan uppskattas utifrån individens och företags

BOKANMÄLAN

Richard D Wolff och Stephen A Resnick: *Contending Economic Theories: Neoclassical, Keynesian, and Marxist*, MIT Press Books, 2012, 406 sidor, 978-02-62-51783-6.

gets preferenser, resurser och förmågor. Denna logik förutsätter således en kausalitet, ett orsakssamband, mellan beroende och oberoende variabler. Wolff och Resnick benämner denna logik som determinism, eller reduktionism; tendensen att reducera komplexa fenomen till kausala, och därmed förutsägbara, modeller.

Den deterministiska logik som utgör navet i den neoklassiska förklaringsmodellen konstituerar även, enligt Wolff och Resnick, den keynesianska ekonomiska teorin. Här är kausaliteten emellertid inverterad, då individens agerande bestäms av de ekonomiska och politiska strukturer som föreligger i den aktuella kontexten. Den keynesianska utgångspunkten benämns således som strukturalistisk och det är följaktligen den aggregerade ekonomin som studeras och inte varje enskild marknad. Dessa skillnader mellan teorierna gör att författarna presenterar dem som mikro- och makroekonomiska modeller, vilket också implicerar att de skulle utgöra två sidor av samma mynt. Denna sammanlagning, särskiljandet till trots, tycks nödvändig för att i största möjliga mån kunna skapa en kontrast till den ekonomiska teori som Wolff och Resnick själva är anhängare av, nämligen marxismen.

Det särskiljande draget i den marxistiska teorin, åtminstone i den version som Wolff och Resnick presenterar, är att den viktigaste analytiska kategorin varken är individens nyttoximerande (mikro) eller ekonomisk-politiska strukturer (makro), utan klassrelationen. Det marxistiska klassbegreppet definieras här av att den kapitalistiska produktionen skapar ett mervärde, som tillfaller kapitalisten trots att det är producerat av arbetaren. Det mervärde som på detta sätt approprieras av den kapitalägande klassen leder till att kapital ackumuleras, eftersom företagen strävar efter att överleva på marknaden och därför

kommer att söka nya investeringar och effektiviseringar. Detta reproducerar i sin tur den klasstruktur som det rådande produktionssystemet också förutsätter. Kapitalismen bygger därmed på en rad inneboende konflikter, i synnerhet mellan de binära klasspositionerna, vilket i sin tur leder till en dialektisk utveckling. Denna överdeterminism, som Wolff och Resnick väljer att kalla dialektiken, framställs som en vital skillnad från de keynesianska och neoklassiska teoriernas interna logik, eftersom det inte råder någon linjär kausalitet utan snarare en reciprok växelverkan mellan olika samhällsfaktorer.

Wolff och Resnicks framställning av marxistisk ekonomisk teori är tillräckligt djuplodande för bokens syfte och samtidigt lättbegriplig för den oinvigde läsaren. Det borde emellertid framgå tydligare att författarna återger en marxism där klasskampen ges analytiskt företräde, vilket exempelvis innebär minskat tolkningsutrymme för produktivkrafternas dynamik. En annan svaghet med författarnas beskrivningar är deras ständiga upprepningar, vilket gör texten onödigt mångordig. Wolff och Resnick erbjuder med andra ord en alltför reducerad, och därtill förvånansvärt långgrandig, presentation av marxismen. I kontrast till bokens tidigare beskrivna ekonomiska teorier framstår emellertid den i övrigt välformulerade marxistiska teorin, föga förvånande, som en vinnare. Trovärdigheten i denna argumentation stärks av författarnas enastående förmåga att presentera både keynesiansk och neoklassisk teori utifrån sina egna premisser. Häri ligger också den kanske största förtjänsten med *Contending Economic Theories*; att positionera den dominerande ekonomiska förklaringsmodellen som en teori bland flera möjliga. Ett sådant resonemang leder ofrånkomligen till funderingar kring legitimiteten hos ett ekonomiskt system som, utifrån

Wolff och Rosnicks teoretiska perspektiv, baseras på strukturerad ojämlikhet och som ständigt producerar nya kriser.

Markus Lundström

Ekonomisk-historiska institutionen,
Stockholms universitet

REFERENS

Colander, D (2000), "The Death of Neoclassical Economics", *Journal of the History of Economic Thought*, vol 22, s 127–143.